

ВИВЧЕННЯ ГРИБІВ В МЕЖАХ МОДЕЛЬНИХ ПРОГРАМ ІНТЕГРОВАНИХ КУРСІВ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Плужник А.В., аспірант, молодший науковий співробітник

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Національний природний парк «Холодний Яр»

Романюк Р.К., доктор педагогічних наук, кандидат біологічних наук, професор

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Різні інтегровані курси природничої освітньої галузі базової школи передбачають початок систематизації знань про об'єкти і явища природи, формування первинних уявлень про взаємозв'язок між живою та неживою природою, організмами та середовищем, а також поглиблюють розуміння впливу діяльності людини на зміни, що відбуваються в навколишньому середовищі. На сьогоднішній день сформовано шість модельних навчальних програм природничої освітньої галузі для 5-6 класів, розроблених на методичних засадах Концепції «Нова українська школа» [6].

Найбільш широко гриби вивчаються у Розділі 4. «Пізнаємо різноманіття організмів» 5-го класу у програмі інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» для 5-6 класу Біди Д.Д. зі співавторами [1]. Під час освітнього процесу здійснюється спостереження за процесом бродіння, робота в групах над проектом «Як виготовляють дріжджі» або екскурсія на підприємство, дослідження цвілевих та шапинкових грибів, дискусія «Чи можуть їстівні гриби перетворитись на отруйні?», створення буклета про отруйні гриби своєї місцевості, пошук і систематизація інформації за двома і більше джерелами на теми: «Значення грибів у природі і для людини», «Значення лишайників у природі і для людини» тощо.

У програмі «Пізнаємо природу» 5-6 класи (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти автора Коршевнік Т.В. [5] гриби вивчаються у Темі 4. «Вивчаємо живу природу Землі» 5-го класу, а саме:

розглядаються ознаки грибів, особливості їх життя, акцентується увага на їстівних та отруйних видах грибів своєї місцевості, їх розпізнаванні.

Програма «Пізнаємо природу. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти Шаламова Р.В. зі співавторами [7] передбачає вивчення грибів у Розділі II «Розв'язування проблем» 5-го класу. Тематикою запропонованої авторами проблеми є власне гриби та лишайники, а її розв'язанням – робота з натуральними об'єктами та інформацією. Учні ознайомлюються з різноманіттям грибів та лишайників своєї місцевості, вчаться збирати зразки та визначати види грибів і лишайників своєї місцевості, розпізнавати отруйні гриби, формулюють висновки про ознаки отруйних шапинкових грибів, значення цвілевих грибів, різноманітність лишайників тощо.

У програмі «Природничі науки. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти Білик Ж. І. зі співавторами [2] гриби згадуються під час вивчення Розділу 2 «Досліджуємо світ навколо себе» 5-го класу (створення доповіді про те, як різні організми (в тому числі і гриби) пристосувалися до дії низьких і високих температур) та Розділу 4 «Досліджуємо діяльність людини» (дослідження розкладання харчових продуктів (хліба) бактеріями та грибами).

Найменше гриби представлені в змісті програми «Довкілля. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти Григоровича О.В. [4], яка окреслює вивчення грибів в межах двох тем: Теми 2 «Я – частина природи» та Теми 6 «Я в лісі». Лише модельна навчальна програма «Пізнаємо природу. 5–6 класи (інтегрований курс)» Бобкової О. С. [3] не передбачає вивчення грибів в межах цього інтегрованого курсу.

Отже, за програмами інтегрованих курсів природничої освітньої галузі в 5-6-х класах Нової української школи, передбачено вивчення такої групи організмів як гриби (за винятком модельної програми Бобкової О.С.). Рекомендуємо під час уроків акцентувати увагу на практичному значенні грибів, прикладних аспектах їх використання, в тому числі в якості лікарської

сировини та об'єктів промислового культивування. У зв'язку із глобальними змінами клімату доречно буде більш поглиблено розглядати адаптаційні стратегії грибів, з'ясувати їх роль для пом'якшення наслідків глобального потепління. Це допоможе закласти змістовне підґрунтя для подальшого поглиблення та систематизації знань про гриби у 7-му класі базової школи. Серед методів та технологій навчання, доцільних при вивченні цієї групи організмів, рекомендуємо проєктну діяльність, лабораторні і практичні заняття, екскурсії в природу, виготовлення леп-буків та пам'яток тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біда, Д.Д., Гільберг, Т.Г., Колісник Я.І. (2021). «Пізнаємо природу». Модельна навчальна програма інтегрованого курсу для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

2. Білик, Ж.І., Засєкіна, Т.М., Лашевська, Г.А., Яценко, В.С. (2021). «Природничі науки». Модельна навчальна програма інтегрованого курсу для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

3. Бобкова, О.С. (2021). «Пізнаємо природу». Модельна навчальна програма інтегрованого курсу для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

4. Григорович, О.В. (2021). «Довкілля». Модельна навчальна програма інтегрованого курсу для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

5. Коршевнік, Т.В. (2021). «Пізнаємо природу». Модельна навчальна програма інтегрованого курсу для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

6. Міністерство освіти і науки України. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.

7. Шаламов, Р.В., Каліберда, М.С., Григорович, О.В., Фіцайло, С.С. (2021). «Пізнаємо природу». Модельна навчальна програма інтегрованого курсу для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

8.